

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Guillaume Musso
UN APPARTEMENT À PARIS

Copyright © XO Éditions, 2017. All rights reserved.

Translation Copyright © 2017 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-02026-7

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

GIJOM MUSO

Stan u Parízu

Prevela Ivana Šugić

Beograd, 2017.

Posvećeno Ingrid i Natanu

*Usred zime, najzad sam otkrio da
u sebi nosim nepobedivo leto.*

Alber Kami

Dečak

LONDON, JEDNE SUBOTE OKO PODNEVA

Ti još to ne znaš, ali za nepuna tri minuta suočićeš se s jednom od najtežih nesreća u tvom životu. Nesrećom kakvu nisi očekivala, ali koja će te opeći kao užareno gvožđe po nežnoj koži.

Sada još šetaš, vesela, po tržnom centru koji liči na antički atrijum. Posle deset kišnih dana, nebo je ponovo poprimilo lepu tamnoplavu boju. Sunčevi zraci, od kojih svetluca stakleni krov tržnog centra, izazivaju u tebi dobro raspoloženje. Da bi proslavila početak proleća, čak si se častila onom crvenom haljinicom na bele tufne, koja te je mamila već petnaest dana. Opuštena si, gotovo radosna. Dan izgleda obećavajuće: prvo ručak sa Žil, tvojom najboljom prijateljicom, manikir udvoje, sigurno i izložba u Čelsiju, onda večeras na koncert Pi Džej Harvi u Brikstonu.

Tiho ploviš mirnim tokovima života.

Dok ga, odjednom, ne spaziš.

Plavokosog dečacića u teksas pantalonama na tregere i plavom đubretarcu. Ima možda dve godine, ili malo više od dve. Krupnih, nasmejanih očiju, koje sijaju iza šarenih naočara. Finih crta lica, koje se pomaljaju iz okruglog detinjeg lica uokvirenog kratkim sjajnim kovrdžama, kao stog sena pod letnjim suncem. Već neko vreme ga posmatraš, iz daljine, ali što se više približavaš, sve te više fascinira njegovo lice. Netaknut i osunčan predeo, koji nesreća i strah još nisu stigli da pogode. Na tom

malom lepom dečjem licu ti vidiš samo lepezu mogućnosti. Radost življenja, iskonsku sreću.

Sada i on tebe gleda. Lice mu je ozareno iskrenim osmehom, punim razumevanja. S ponosom ti pokazuje mali metalni avion među njegovim bucmastim prstima, kojim kruži nad glavom.

„Vrmmm...“

Dok mu uzvračaš osmeh, neko čudno osećanje počinje da te obuzima. Spor otrov neodgonetnutog osećanja ispunjava celo tvoje biće nepoznatom tugom.

Dete je raširilo ruke i stalo da juri oko kamene fontane, koja je izbacivala spirale od vode pod kupolom tržnog centra. Na trenutak pomisliš da trči ka tebi i da će ti skočiti u ruke, ali...

„Tata, tata! Jesi video, letim kao avion!“

Podižeš pogled i tvoje oči se sreću s očima muškarca koji hvata dete u letu. Hladno sečivo se zariva i tvoje srce staje.

Log muškarca poznaješ. Pre pet godina bili ste u vezi više od godinu dana. Zbog njega si zamenila Pariz za Menhetn i promenila posao. Šest meseci ste se čak trudili da zatrudnite, bezuspešno. Zatim se taj čovek vratio bivšoj ženi, s kojom je već imao jedno dete. Uradila si sve što si mogla da ga zadržiš, ali to nije bilo dovoljno. S bolom si proživela taj period i, iako si mislila da si uspela da okreneš novu stranicu, danas ga srećeš, i to ti slama srce.

Sada bolje razumeš svoj nemir. Kažeš sebi da je to dete moglo biti vaše. Da je to dete *moralo* biti vaše.

Muškarac te je odmah prepoznao i ne izbegava tvoj pogled. Po žalosnom izrazu lica pretpostavljaš da je iznenađen koliko i ti, da mu je neprijatno i da je zaista posramljen. Misliš da će ti se obratiti, ali, kao jelen okružen lovcima, reaguje zaštitnički prema svom potomstvu i žurno okreće leđa.

„Hajde, dođi, Žozefe, idemo.“

Dok se otac i sin udaljuju, ne veruješ svojim ušima. Žozef je jedno od imena koja ste zajedno razmatrali za buduće dete. Oči ti plamte. Osećaš se opljačkanom. Neki težak umor obrušio se na tebe i prikovao te za mesto na nekoliko minuta, ostavivši te zapanjenom, skamenjenom, s knedlom u grlu.

S mnogo napora, dolaziš do izlaza iz tržnog centra. U ušima ti zvoni, pokreti su ti mehanički, udovi su ti teški kao kamen. U Parku Sent Džejmsa uspevaš da podigneš ruku da bi pozvala taksi, ali tresesh se tokom čitave vožnje, boreći se s mislima koje te napadaju, pitajući se šta se dešava.

Zaključavši vrata u stanu, žuriš da napuniš kadu. U sobi ne pališ svetlo. I dalje obučena, bacaš se na krevet. Nepomična. Glavom ti prolaze slike deteta s avionom i, uskoro, sav taj očaj koji si osetila pred bivšim ljubavnikom pretvara se u strašan osećaj praznine. Praznine koja te steže u grudima. Plačeš, naravno, ali kažeš sebi da su suze katarzične i da će kriza proći sama od sebe. Ali bol se produbljuje, raste i potapa te kao cunami koji te nosi i ruši sve brane, oslobađajući godine nezadovoljstva, gorčine, razočaranosti. Oživljavajući rane za koje si mislila da su zacelile.

Ubrzo, panika kao hladna zmija gmiže po telu. Ustaješ u jednom skoku. Srce počinje da ti divlja. Već si doživela identičnu epizodu pre nekoliko godina i stvari se nisu dobro završile. Ali ova ti je misao uzalud prošla kroz glavu, ti ne uspevaš da zaustaviš točak sudbine. Obuzeta nekontrolisanim drhtanjem, teturaš se do kupatila.

Kutije s lekovima. Bočice s tabletama. Ležeš u kadu – koja počinje da preliva – iako si se svukla samo do pola. Voda je pretopla ili prehladna, više ne znaš ni sama i nije te briga. Osećaš stegu na grudima. U stomaku ambis. Pred tvojim očima mračan horizont, zauvek ispunjen tugom.

Ti sama nisi bila svesna da si došla do te tačke. Proteklih godina bila si pomalo izgubljena, to je tačno, i već neko vreme znaš da je život krhak. Ali nisi očekivala da ćeš danas izgubiti tlo pod nogama i pasti tako brzo. Naročito nisi bila svesna te prljave bujice koja teče u tebi. To crnilo, taj otrov, ta beda. Taj osećaj stalne usamljenosti, koji se naglo probudio i sada te prestravljuje.

Bočice plutaju po površini kao usidreni čamci. Otvaraš ih i gutaš pune šake kapsula. Ali to nije dovoljno. Moraš da izvedeš stvari do kraja. Onda vadiš žilet iz brijачa koji stoji na ivici kade i prelaziš njime po podlakticama.

Uvek si se žestoko borila, ali danas shvataš da više nisi sposobna jer te tvoj neprijatelj ne ispušta iz ruku i poznaje te bolje nego ti. Kako

Gijom Muso

približavaš oštricu venama, pomišljaš ironično na precenjenu radost koju si osetila jutros pri pogledu na sunce kroz prozor.

Zatim, tu je još i taj neobično miran trenutak u kojem shvataš da je kocka bačena i da je tvoj put bez povratka već počeo. Kao hipnotisana posmatraš kako krv, rastvarajući se u vodi, pravi neobično lepe arabeske. Dok osećaš da odlaziš, kažeš sebi da će barem bol prestati, a to nema cenu.

I dok te đavo nosi kroz svoja sumporna isparenja, slika dečaka ti ponovo prolazi kroz glavu. Vidiš ga na plaži, uz more. Na nekom mestu koje bi moglo biti Grčka ili jug Italije. Sasvim si mu blizu. Tako blizu da možeš osetiti miris peska, žita, umirujući kao vetrić što pirka u letnjim večerima.

Kada podigne glavu ka tebi, opet s nežnošću posmatraš njegovo lepo lice, prćast nos i razmak među prednjim zubima, koji mu daje neodoljiv osmeħ. Evo ga, širi ruke i počinje da trči oko tebe.

„Mama, vidi, letim kao avion!“

USRED ZIME

Utorak, 20. decembar

Pariski sindrom

*Paris is always a good idea.**
Odri Hepbern

1.

Aerodrom *Šarl de Gol*, Dolasci.

Na neki način, definicija pakla na zemlji.

Na pasoškoj kontroli stotine putnika skupljalo se u jednu kolonu, koja se protezala krivudavo kao gojazna boa. Gaspar Kutans podiže glavu u pravcu kabina od pleksiglasa, poređanih dvadeset metara ispred njega. Iza reda šaltera, samo dva nesrećna policajca kontrolisala su nadolazeću plimu putnika. Gaspar uzdahnu od očajanja. Svaki put kad bi kročio na ovaj aerodrom, pitao bi se kako su javni funkcioneri mogli da ne znaju kakve razorne posledice može da ima ovako mrsko ogledalo francuske države.

Proguta pljuvačku. Da stvar bude još gora, ljudi su umirali od vrućine. Vazduh je bio vlažan, težak, zasićen užasnim smradom znoja. Gaspar zauze mesto između adolescenta s izgledom motoriste i grupe Azijaca. Tenzija je bila opipljiva: usled vremenske razlike posle leta koji je trajao

* *Pariz je uvek dobra ideja.* (Prim. prev.)

od deset do petnaest sati, putnici sa licima zombija ljutito su konstatovali da njihovim mukama nije došao kraj.

One su počele odmah posle sletanja. Let iz Sijetla jeste bio tačan – avion se spustio nešto pre 9 ujutru – ali trebalo je čekati više od dvadeset minuta da se postavi avio-most, kako bi mogli da napuste letelicu. Usledilo je beskrajno hodanje kroz zapuštene hodnike.

Užasavajuća igra bez granica – da se protumače komplikovani saobraćajni znakovi, da se ne slomi vrat u pokvarenom liftu, da te neko ne smrvi u krcatom šatl-autobusu, da bi vas na kraju ugurali kao životinje u ovu jezivu salu. Dobro došli u Francusku!

S torbom na ramenu, Gaspar se obilno znojio. Činilo mu se da je već tri kilometra prešao otkako je izašao iz aviona. Slomljen, zapita se šta je kog đavola radio tu. Zašto je svake godine sebe kažnjavao mesecom zatočeništva u Parizu samo da bi napisao novi pozorišni komad?

Nervozno se nasmeja. Odgovor je bio jednostavan i zvučao je kao neki reklamni slogan: *tehnika pisanja u neprijateljskom okruženju*. Svake godine, u isto vreme, Karen, njegov agent, iznajmljivala mu je kuću ili stan u kojem je mogao raditi u miru. Gaspar je toliko mrzeo Pariz – naročito u vreme Božića – da mu nije teško palo da se zatvori u četiri zida i ostane tako dan i noć.

Rezultat: delo se samo od sebe pisalo, ili skoro da jeste. U svakom slučaju, krajem januara komad bi bio gotovo završen.

Kolona se skraćivala zabrinjavajuće sporo. Čekanje je postalo teško kao junački podvig. Hiperaktivna deca trčala su između graničnika vičući, dvoje staraca u paru držalo se jedno za drugo da se ne bi srušili, neka beba isprovlačala je sadržaj flašice po grudima svoje majke.

Nek idu u tri lepe božićni praznici... – požali se Gaspar duboko udahnuvši ustajali vazduh. Primitivši nezadovoljstvo na licima svojih sapatnika, seti se članka o pariskom sindromu, koji je pročitao u časopisu. Svake godine više desetina japanskih i kineskih turista bilo je hospitalizovano i često vraćano u otadžbinu zbog teških psihičkih tegoba, koje bi ih pogodile prilikom prve posete prestonici. Tek što bi stigli u Francusku, počinjali bi da osećaju čudne simptome – delirijum, depresiju, halucinacije, paranoju. Posle nekog vremena, psihijatri su napokon pronašli objašnjenje: neprijatnost koju su turisti osećali bila je posledica nesklada između njihove uzvišene predstave o Gradu svetlosti i onoga što je on

zaista. Mislili su da će otkriti čudesan svet Amelije Pulen, koji se veliča u filmovima i reklamama, a otkrivali bi umesto njega jedan grub i neprijateljski nastrojen grad. Pariz iz njihovih fantazija – s romantičnim kafićima, bukinistima na obalama Sene, bregom Monmartr i kvartom Sen Žermen de Pre – srušio bi se pred realnošću: prljavština, džeparoši, nebezbednost, sveprisutna zagađenost, ružnoća velikih gradskih naselja, zapušten gradski prevoz.

Kako bi zaokupio misli nečim drugim, Gaspar izvadi iz džepa nekoliko presavijenih listova. Opis i fotografije zlatnog kaveza, koji mu je agent iznajmio u 6. arondismanu. Nekadašnji atelje slikara Šona Lorenca. Fotografije su bile veoma privlačne i pružale utisak otvorenog, svetlog i umirujućeg prostora, savršenog za književni maraton koji ga je čekao. Obično ne bi verovao fotografijama, ali Karen je bila na licu mesta i po-brinula se da mu se sviđi. *I više od toga*, dodala je misteriozno.

U svakom slučaju, jedva čeka da ga vidi.

Čekao je još dobrih petnaest minuta dok se jedan od dvojice policajaca na pasoškoj kontroli nije smilovao da pogleda i njegov pasoš. Ljubazan kao i svi šalterski službenici, lik mu ne uputi ni *dobar dan* ni *hvala* niti je uzvratilo *prijatno* dok mu je vraćao dokumenta.

Nova zagonetka na saobraćajnom znaku. Gaspar ode u pogrešnom smeru pa se vrati. Pokretne stepenice. Niz automatskih vrata, koja se uvek otvaraju sa zakašnjenjem. Požuri da prođe pored pokretne trake za prtljag. Hvala bogu, nije bio toliko nesmotren da prijavi prtljag.

Sada nije bio predaleko od izlaza iz pakla, pomuči se da izađe iz nesvakidašnje gužve koja je blokirala zonu za dolaske, progura se kroz gomilu, udarivši u par koji se ljubio, preskočivši putnike koji su spavali na zemlji. Kružna vrata iznad kojih je bio znak *Izlaz* – *Taksi* označavala su kraj njegovih muka. Evo, još nekoliko metara i oslobodiće se ovog košmara. Uzeće taksi, staviće slušalice i mentalno se udaljiti slušajući klavir Breda Meldaua i bas Larija Grenadira. Zatim, istog popodneva, počće da piše i...

Njegov entuzijazam je splasnuo pod kišom. Udarala je po asfaltu. Nebo crno kao ugalj. Tuga i uznemirenost u vazduhu. Nema taksija na vidiku. Umesto njih, vozila policije i dezorijentisani putnici.

„Šta se dešava?“ upita radnika zaduženog za prtljag, koji je mirno pušio kod samostojeće pepeljare.

„Niste u toku? Štrajk je, gospodine.“

2.

U isto vreme, na Severnoj železničkoj stanici, Madlin Grin silazila je sa Eurostara u 9:47, s polaskom iz Londona. Prvi koraci po francuskom tlu bili su nesigurni, nije mogla da se snađe. Noge su joj bile teške, kolena joj klecala. Umoru su se pridružili i vrtoglavica, naleti mučnine i želudačna kiselina, koja joj je nagrizala jednjak. Iako ju je lekar upozoravao na nuspojave, nije očekivala da će provesti Božić u tako lošoj formi.

Kofer koji je vukla za sobom bio je težak kao tuč. Od glasnog iritantnog zvuka točkića po betonu pucala joj je glava i tako se samo pogoršavala migrena koja ju je mučila otkako se probudila.

Madlin se naglo zaustavi da zakopča do grla rajsferšlus na kožnoj jakni postavljenoj ovčijim krznom. Iako se znojila, drhtala je od jeze. Teško dišući, pomislila je na tren da će se onesvestiti, ali povrati snagu kako je došla do kraja perona, kao da je uzbuđenje koje je vladalo na stanici dopiralo i do nje i vraćalo je u život.

Severna stanica je uvek oduševljavala Madlin, uprkos nezavidnoj reputaciji. Tu gde su drugi videli nered i strah, ona je videla sirovu energiju koja se prenosila na sve ljude. Umesto na kakvo siromašno predgrađe, pre je podsećala na košnicu koja nikad ne spava. Hiljade života, sudbina koje se sreću pletući džinovsku paukovu mrežu. Silovita bujica vas nosi, talas koji treba da znamo da ukrotimo da se ne bismo udavili.

Železnička stanica joj je naročito izgledala kao pozorišna scena s mnogo glumaca: turisti, stanovnici bogatog predgrađa, poslovni ljudi, stanovnici siromašnog predgrađa, policajci koji patroliraju, ulični prodavci, dileri, konobari iz obližnjih kafića i prodavci iz prodavnica... Posmatrajući taj svet u malom pod okriljem staklenog krova, Madlin pomisli na jednu od staklenih kugli koje joj je baba donosila pri svakom povratku s putovanja. Ogromna kugla koja vri od aktivnosti i zvukova, bez plastičnih pahuljica, koja puca pod svojom težinom.

Izađe ispred, gde ju je dočekao pljusak. Što se vremenskih prilika tiče, bile su još lošije nego u Londonu: jaka kiša, prljavo nebo, vlažnost vazduha i sparina. Baš kako ju je upozorio Takumi, više desetina taksija blokiralo je ulaz u stanicu. Ni autobusi ni automobili nisu mogli da prime putnike, ostavljajući ih na cedilu. Ispred televizijskih kamera atmosfera